

1861. vera hagkvæmt, að amtmaður við sérhver umboðsmanna skipti 11. janúar. láti senda sér nákvæma skýrslu um ásigkomulag jarðanna, um það hvort ábúendur seu fullveðja, og um annað það, sem athuga-vert er, og ef skýrsla þessi vekur grun um, að sá er lætur af hendi umboðið hafi verið svo hirðulaus, að honum verði gefin sök á, eða ef sá, er tekur við umboðinu æskir þess til tryggingar fyrir sjálfan sig, þá á að hlutast til um, að regluleg skoðunargjörð fram fari; svo á og ætíð að senda stjórninni skýrslu um ásigkomulag umboðsjarðanna.

22. janúar. **5. Bréf kirkju- og kennslustjórnarinnar til stiptysfir-
valdanna á Íslandi, um endurreisn fallinna ásauðar-
kúgilda á lènskirknajörðum.**

Það er yður kunnugt herra stípamtmaður, og yður háæru-
verðugi herra, að hið síðasta alþingi hefir í þegnlegri bænarskrá
til konungs farið þess á leit, að nokkur styrkur verði veittur
úr ríkissjóðnum, þegar fjárkláðinn er um garð genginn, til að
koma upp aptur ærkúgildum á lènskirkjujörðunum á Íslandi, þegar
stiptysfirvöldin mætti állíta eptir hinum innkomnu skýrslum,
annaðhvort að kúgildin væru fallin, án þess landsetanum eða
prestinum væri um að kenna, eða þó þetta hafi ekki átt sér
stað, ef hvorki presturinn né leiguliðinn hafa efni til að setja
kúgildin inn aptur.

Þó það sé vitaskuld, að ekki verði gjört út um málefni
þetta fyr en nægar skýrslur eru fengnar um, hversu mörg kú-
gildi hafi farizt, og um önnur atvik, er að því lúta, hvernig
slíkt hafi til borið, þá þykir samt sem áður við eiga, eptir því
sem málinu er komið, að fara nú þegar um það nokkrum
orðum:

Eins og það eptir eðli málsins hlýtur að vera ríkissjóðnum
óviðkomandi að koma upp aptur, svo sem farið er fram á
í bænarskrá alþingis, ásauðarkúgildunum á lènskirknajörðum,
þannig verður eigi heldur, eins og alþingi hefir gjört, þessu til
styrkingar með nokkrum rökum skýrskotað til þess, að hið opin-

1861.

22. janúar.

bera hafi veitt áþekkan styrk eptir hina fyrri fjárpestina; því endurgjald það, sem um er rætt í konungsbréfi 29. marzm. 1779 var að eins veitt leiguliðum á konungsjörðum, og einungis með þeim skilmála, að kúgildin í raun og veru hefði farizt af sýkinni; þar á móti var ekkert endurgjald látið í té fyrir þær skepnur, sem skornar höfðu verið, og það þrátt fyrir það, þó stjórnin þá haldi fram niðurskurði sem einu úrræðunum gegn sýkinni; smbr. tilskipun 12. maím. 1772. En tjón það, sem nú hefir orðið, hefir að mestu leyti hlotnast af niðurskurði, er landsmenn hafa sumpart framið af sjálfsdáðum, og sumpart þrátt ofan í kröptuglegar bendingar stjórnarinnar hvað eptir annað um, að menn skyldu fara öðruvísi að ráði sínu; er það ljóst af þessu, að öldungis ekki á við að bera þetta tilfelli saman við hið fyrra, eins og gjört hefir verið. Eptir því sem málefni þessu nú er varið, virðist stjórnarráðinu ekki verða tekið í mál að láta prestum þeim, er hlut eiga að máli, eður leiguliðum aðra hjálp í té til að koma upp aptur kúgildunum, en þá, sem vikið er á í bréfi kirkju- og kennslustjórnarinnar 13. júlím. 1859, að þeim í þessu efni sé veittur hæflegur frestur eptir málavöxtum; þó virðis sanngjarnt að brauðið, jafnvel þó ekki verði álitid að til þess sé lagaskylda, styrki nokkuð til viðreisnar kúgildanna, þar sem slíkur styrkur yrði greiddur af eptirstöðvum af tekjum kirkjunnar, og það að öðru leyti þykir ráðlegt, eptir því sem ástatt er.

Stjórnarráðið tekur það því fram til leiðbeiningar í máli þessu, að ekki þarf að búast við að veittur verði neinn styrkur úr ríkissjóðnum til endurreisnar kúgildanna, en að þar á móti, þar sem kringumstæðurnar mæla fram með því, má veita frest með að koma upp kúgildunum aptur þannig, að það sé gjört smátt og smátt, í nokkur ár, og að stjórnarráðið ekki er því mótfallið, að veittur sé nokkur styrkur til að kaupa kúgildi af tekju-eptirstöðvum kirknanna, þar sem slíkt gjald verður af þeim tekið og kringumstæðurnar annars mæla með því.

Að svo mæltu eruð þér, herra stiptamtmaður, og þér, háæruverðugi herra, beðnir að útvega skýrslur þær, sem að ofan er getið um málefni þetta, og því næst að láta í ljósi við stjórn-

1860. ina álit yðar og uppástungur um, hvernig því verði skipað svo
22. janúar. bezt megi fara.

13. febrúar. **6. Bréf dómsmálastjórnarinnar til stiptsyfirvaldanna á Íslandi, um prestsmötu af Langholts kirkju.**

Í bréfi yðar, herra stiptamtmaður, og yðar, háæruverðugi herra, 15. októbermán. f. á., hefir dómsmálastjórnin fengið skýrslur viðvíkjandi bænarsskrá Jóns Bjarnasonar, prests til Langholts kirkju, um að hann, meðan hann er í embættinu, megi halda áfram að fá prestsmötu þá, er honum ber af kúgildum kirkju þessarar, borgaða með 160 álum, er hún um mörg ár að undanfögnu hafi verið greidd prestum þar með þessari upphæð, í stað þess að hún sé greidd með 8 ríkisdöllum á ári samkvæmt rentukammersbréfi 21. maím. 1831.

Í þessu efni sé yður það tilkynnt, sjálfum yður til leiðbeiningar og til þess þér gjörð þær ráðstafanir, er með þarf, að þaréð ekki var hafður neinn fyrirvari um það, hvernig reikna skyldi prestsmötuna, þá er Jóni presti Bjarnasyni var veitt brauðið, má hann um sína embættistíð fá hana borgaða með 160 álum smjör í skileyri, eður eptir því verði, sem sett er á vörutegund þessa í verðlagsskránni; þar á móti fellst stjórnin á að prestsmatan, frá því að næsta sinn verða prestaskipti í brauðinu, sé samkvæmt uppástungum yðar goldin af 11 kúgildum með 110 álum.

13. febrúar. **7. Bréf dómsmálastjórnarinnar til stiptamtmanusins yfir Íslandi, um kostnað til nætúrvarða í Reykjavíkur bæ.**

Um leið og þér, herra stiptamtmaður, senduð stjórninni álitsskjal bæjarfulltrúanna og bæjarfógetans í Reykjavík um nætúrvörð þar í bænum, hafið þér í bréfi 2. nóvemberm. f. á. stungið upp á, að það verði leyft bæjarstjórninni að verja allt að 200